

Tápén minden botrányba vész!

— Ahol még a tanítókat se fizetik. —

(Saját tudósítónktól.) A Délmagyarország már részletesen foglalkozott Tápé község kulturbotrányaival, amelyek szégyenfoltjai a magyar közoktatásügynek. Tápénak már régidő óta csak egyházi iskolái voltak, 1881-ben azonban a község szerződést kötött a csanádmegyei püspökséggel, amelynek értelmében az iskolák egyházi kezelésben maradnak, — ellenben az iskolai költségeket a község viseli. Azóta már két új iskola is épült a község költségén, amelyek azonban szintén egyházi jellegűek voltak. 1907-ben Tápé fölirt a közoktatásügyi minisztériumhoz az iskolák államosítása érdekében. Apponyi Albert azonban salamoni ítélettel úgy határozott, hogy az 1881-iki szerződés előtt fönálló két iskola az egyház tulajdona marad, a két új iskola pedig a község birtokába kerül. A község kénytelen volt belenyugodni a határozatba és a miniszteri rendelkezést az idej tanév kezdetével akarták végrehajtani.

Ezzel indult meg a kulturbotrányok lavínája. Bonyhai Sándor községi jegyző, aki egyben az iskolaszék elnöke, azt a határozatot diktálta a képviselőtestületbe, hogy Ábrahám Jenő tanítót a község másik tanítójával együtt helyezték át az egyházi iskolába, a két fiatal tanítónő pedig maradjon a községi iskolában.

Ezt a határozatot még azzal is megtoldotta, a képviselőtestület, hogy „csak birtokon kívül fölébhezhető meg, — egyben utasította Ábrahám Jenő tanítót, hogy huszon-négy órán belül költözzék ki a tanítói lakásból.

Ez az intézkedés a tanító személye ellen irányult, aki a tulkapásokat és a lehetetlen közoktatási és közigazgatási intézkedéseket a községi jegyzőnek és a községi előljárósnak többször a szemére vetette.

Ábrahám Jenő jogtalannak és sérelmesnek találta a határozatot. Szerinte a miniszteri határozat értelmében az egyházi iskolába az helyezhető át, aki az 1881. évi szerződés megkötésekor az egyház iskolájában volt, vagy pedig annak jogutódja. A szegedi királyi tanfelügyelőségtől orvoslást kért a határozat ellen, amely Nagy Sándor csongrádmegyei alispán közbenjöttével elhatározta, hogy a szerződésbeli iratok tanulmányozá-

ság a község határozatát fölfüggeszti és addig Ábrahám Jenőt visszahelyezi állásába.

A község határozata különben pedagógiai szempontból is kihívja a legszigorubb kritikát, mert a rakoncátlan falusi fiukat a két tanítónő képtelen fentartani a rendet és eredményes tanítást elérni.

Amint később kitűnt, Tápé község érdekes és eddig szokatlan módon akarta megkerülni a miniszteri rendelkezést. Kidoboltatta a községben, hogy minden iskolaköteles jelentkezék a községhezán beiratásra. A fölhívásnak engedelmeskedtek és így négyszázötven iskolaköteles iratkozott be a községi iskolába, — az egyházi iskolának pedig nem akadt növendéke. A két községi iskolában csak egy-egy tanítási terem van, az egyikben van elhelyezve az első, második és harmadik, a másikban pedig a negyedik, ötödik és hatodik osztály. Fiúk és leányok együtt tanulnak. Elképzelhető, hogy ebben a két piszkos és egészségtelen levegőjű tanteremben még négyszázötven patkányt is nehezen lehetne elhelyezni, nemhogy annyi egészséges, fiatal emberéletet.

Azért akarták Ábrahám Jenő tanítót kiköltöztetni, hogy a két kis szobából és kamrából álló helyiséget iskola céljaira átalakítsák. A tanítói lakás azonban primitív sárfészek, minden pillanatban lehet tartani az összeomlásától. Eddig is téglákkal támasztották alá, hogy a tanítót el ne temesse feleségestül együtt.

Amikor Ábrahám Jenő alispáni rendelettel visszahelyezték állásába, a község más „alkalmas“ helyiség után nézett. Hosszas keresés után a réten rátaláltak egy istállóra, amely nem volt használatban. A gatyás bölcsék örömmel adták tudtul egymásnak, hogy lesz most már új iskola, — csak tanító kell még bele. Fülébe jutott ez a község foltozó suszterjének, aki tudákos ember hírében állott. Fölajánlkozott, hogy évi százhusz korona fizetésért elvégzi a tanítást.

Milyen viszonyok lehetnek ott, ahol ilyen ötlet pattanhat ki egy suszter agyából. Ez az ötlet Tápé „közoktatásügyének“ legjellemzőbb vonása, ez a milieu a tápéi „kultúra“ gyászkerete.

De ez még nem minden. A község négy tanítójának szeptember elsején a községi pénztár nem utalványozta ki a fizetését. Ez kvalifikálhatatlan makacsság és penész-

ságu okoskodás már fölháborító. Megbeszéltek egymás között, hogy azért sem fizetik a tanítókat és ha azoknak az üldözött és agyonsanyargatott embereknek az éhségtől fel is kopik az állók, Tápé bölcsesége kiülleszti a mellét és harsány hangon kiáltja legintelligensebb munkásai fülébe: „Én vagyok az ur, én parancsolok és azért sem fizetek, ha mondom!“

A tanítók, szegény sorsüldözöttek, bejöttek a szegedi tanfelügyelőségre és elpanaszolták a bajukat. A tanfelügyelőségen hihetetlennek tartották a tanítók panaszát. Azonnal kérdést intéztek Tápé előljáróságához és onnan megkapák a választ: szóról-szóra így igaz, amit a tanítók mondanak. A tanfelügyelőség erre sürgősen átírt Nagy Sándor csongrádmegyei alispánhoz, aki még hétfőn utasítást adott az előljáróságnak, hogy utalják ki a tanítók fizetését. A község tudomásul vette az alispán utasítását — és mind e mai napig nem utalványozta a tanítók fizetését.

Három éve gazdasági ismétlőiskola is van Tápén, amelyben a két községi tanító tanít. Az iskolát közel ötszáz növendék látogatta azóta és a tanítók igen eredményes munkát végeztek. A tanításért évi száz-száz korona tiszteletdíjat szavazott meg a tanítóknak a község — elvben. Eddig ugyanis a három év alatt csak a legnagyobb könyörgésre kapott az egyik tanító összesen száz koronát. „Fölösleges pénz a!“ — mondogatták a képviselőtestületben, ami talán nem is csodálható annyira, mert analfabéták is nagy számban foglalnak helyet abban a gyülekezésben.

Legutóbb be akarták szüntetni a gazdasági iskolákat, de a közigazgatási bizottság utasította a községet, az iskola további föntartására. A jövő héten deputációzni akarnak a közoktatásügyi minisztériumban, hogy engedje meg a gazdasági ismétlőiskola beszüntetését.

A legradikálisabb eszközökkel ki kell irtani ezt a rámáscsizmás urhatnámságot és pökhendiséget. Meg kell értetni már végre a magyar faluval, hogy a kultúrával szemben kötelességekkel tartoznak. Rá kell kényszeríteni a magyar falut arra, hogy behódoljon a felsőbb hatóságok különösen kulturális irányu utasításainak. A tápéi kulturbotrányban is elvárható, hogy az illetékes hatóságok a legradikálisabb módon fognak eljárni.

megférti a bőriben és kiment Amerikába. Aztán irt a lányomnak, hogy menjen utána. Hogy mehet utána szopós gyerekekkel? Hát a szopósát itt hagyta, a négy nagybóval az ura után ment. Az ura után ment s azóta nem hallottunk felőle. A szopós gyerek pedig most mindig kenyeret eszik. Sok kenyeret, többet, mint mi ketten együttvéve.

— S igazán nem hallott felőlük semmit?

— Semmit. Az első évben jött egy levél, hogy tovább mentek, nem tudom, hová, ahol sok kínai van. Aztán egy félévvel később ott valami lázadás volt, melynél sok idegent leöltek. Aztán volt ott földrengés is, meg vonatösszeütközés is. Én bizony nem tudom, melyiknél pusztulhattak el.

Az asszony csöndesen zokog.

— Szép leány volt, szerencsét csinált és elpusztult — dünyyögi a vén szabó s összenyomja a szeméit.

A fiú sunyin rám néz s szintén nyomogatja a szeméit; de kit sirasson? Szopóskorában látta utoljára, akiről szó van.

— Hát a fia, Drucker ur?

— A fiam? Na ja, a fiam, akivel együtt tetszett tanulni? Hát lássa, uram, együtt tanultak, együtt voltak szegények s az urból milyen ur lett. Hja, szerencse dolga.

— Hát nem boldogult a fii?

— Hogyne boldogult volna! Doktor ur lett belőle is. Minden jól ment, egy esztendeig segélyezett is bennünket, aztán még jobban ment a dolga. Megházasodott, gazdag parti,

szép parti és igen előkelő család. Aztán az asszony, legalább ő azt hitte, rossz fát tett a tüzre, erre ő kártyázni kezdett, azonkívül pedig mindig lesett az asszony után, hogy rajta kapja. Végre sikerült is neki, nekironott az asszony szeretőjének, az meg olyat csapott rá az öklével, hogy megsiketült. Egy siket orvos, képzelheti

— Hát most mit csinál?

— Amit siket ember tehet. Írásokat másol. Mert természetesen a felesége otthagyta.

— Ejnye, ejnye, Drucker bácsi, ezek bizony szomorú dolgok.

— Szomorú dolgok, szegény embernek való dolgok. Az egyik nap megy és jön a másik. Az ember még mindig egy helyben ül és váltogatja a baját.

Ekkor nyílik az ajtó, de csakhamar ismét becsapódik. A fiú a földről felugrik és az ajtónak rohan. Amint kinyitja, eláll a szíve verése. Egy finom fehér nyakat s fölötte egy szőke hajtincset látok. Ilonka! Ebben a percben eszembe jut az elfelejtett név és hangozan el is kiáltom.

— Nem, Jucika, — szól az öreg szabó. — A házmaster lánya.

— De nagyon emlékeztetett egy kis lányra, aki akkor maguk mellett lakott és Ilonkának hívták.

— Az, az, — bólogat Druckerné — de milyen jól emlékszek! Az az anyja ennek a lánynak.

— És a házmasterné? Lehetetlen.

— Miért ne volna az? Pedig úgy van! Már tizenöt éve.

— Az a szép, takaros lány, aki olyan finnyás volt?

— Most is az. Minden vasárnap kalapot visel.

— Azt gondoltam, belőle hercegnő lesz.

A két öreg kacagni kezd.

— Be tréfás az ur! Mindig is ilyen volt. A Juhász Ilonkából hercegné? Hiszen valami van a dologban! Egy ideig egy orvosnövendék járt hozzájuk, mi történt közöttük, biz én nem tudom, mondják, hogy gyereke is volt tőle, de én bizony nem tudom. Aztán megkérte a Kelemen Ádám, aki asztalos volt, hozzá is ment, szerencséjük is volt, mert megkapták a házmasteri állást. A háziur nagyon kedvelte Kelemenét.

— És boldog?

— Boldog? Hát úgy él, mint a hercegné. Nincsenek házbérgondjai. És a kis lánya csakugyan olyan, mint ő volt azelőtt. Szakasztott olyan.

Ajánlottam magamat. Elmenet még benéztem a házmasterhez. Mi lett a hercegnéből? Riadtan fordultam vissza, mikor megláttam. Lehetetlen és mégis úgy van. Ez a szörnyeteg az az édes gyerek, aki valaha az én földöntuli szépségem volt. S egyik nap mulik a másik tüket egy helyben töltik, nem történik semmi!